

วิทยานิพนธ์นี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาเรื่องการกลบนาใน 3 ประเด็นหลัก คือ ความหมายของคำว่ากลบนา องค์ประกอบของการกลบนาในสมัยสุโขทัย ยุทธยา ธนบุรี-รัตนโกสินทร์และที่มาของสิ่งที่กลบนา โดยศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจากจารึก จำนวนทั้งสิ้น 57 หลัก เป็นจารึกสมัยสุโขทัยจำนวน 23 หลัก อายุระหว่างพุทธศักราช 1835-2006 จารึกสมัยอยุธยาจำนวน 19 หลัก อายุระหว่างพุทธศักราช 1917-2310 และจารึกสมัยธนบุรี-รัตนโกสินทร์ จำนวน 15 หลัก อายุระหว่างพุทธศักราช 2311-2453

ผลการศึกษาพบว่า การกลบนามี 3 องค์ประกอบ คือ ผู้กลบนา อันประกอบด้วยกลุ่มบุคคลสถานภาพต่างๆ กันในสังคม มีพระมหากษัตริย์และพระบรมวงศานุวงศ์ ขุนนาง พระสงฆ์ สามัญชน และข้าพระ องค์ประกอบที่สอง คือ สิ่งที่กลบนา ประกอบด้วยศาสนสถาน ศาสนวัตถุ คน ที่ดิน ไร่ นา สวน รวมถึงสิ่งของเครื่องใช้ประเภทต่างๆ องค์ประกอบที่สาม คือ การตั้งสัตยาธิษฐานจากการกลบนาเพื่อให้ตนเองได้รับความสุขทั้งในทางโลกและทางธรรม

การกลบนาทั้งสามสมัยมีความสืบเนื่องกัน โดยมีแนวคิดเรื่องการกลบนามาจากการทำบุญในพระพุทธศาสนา ดังจะพบว่าสิ่งของที่กลบนาที่พบในแต่ละสมัยตลอดระยะเวลากว่า 600 ปี เหมือนกับที่พบในคัมภีร์ของพระพุทธศาสนา คือ คัมภีร์อุปทาน และคัมภีร์วิมานวัตถุ แม้ว่าสิ่งของบางอย่างจะเปลี่ยนแปลงแตกต่างกันไปตามยุคสมัยแต่ยังคงอยู่บนพื้นฐานแนวคิดการกลบนา

การกลบนาผูกพันกับวิถีชีวิตของคนหลายกลุ่มในสังคม ทั้งฝ่ายฆราวาสและฝ่ายสงฆ์ มีโอกาสในการสร้างวัด สร้างพระพุทธรูป บริจาคเงิน ที่ดิน คน และสิ่งของจำเป็นอื่นๆ ให้แก่วัดตลอดจนเฉลิมฉลองร่วมกัน ผลอันเกิดจากการกลบนา นอกจากจะทำให้คนในสังคมมีความสามัคคีกลมเกลียวกันแล้ว ยังทำให้เกิดการขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจเพราะทำให้เกิดการซื้อขายและการจ้างจ้างซึ่งส่งผลให้วิชาชีพอันเกี่ยวกับช่าง รวมถึงธรรมเนียมประเพณีต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกลบนา ดำรงอยู่มาจนถึงปัจจุบัน ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า การกลบนาช่วยจรรโลงพระพุทธศาสนาและเป็นส่วนหนึ่งที่กำหนดรูปแบบวิถีชีวิตของคนในสมัยสุโขทัย ยุทธยา และธนบุรี-รัตนโกสินทร์

The purpose of this thesis is to study the monastic endowments (Kalpanā) in 3 aspects : the meaning of the word, the factor of Kalpanā in the Sukhothai, Ayutthaya and Thonburi-Rattanakosin, and the origin of objects used in the Kalpanā. The study is based on the information from 57 inscriptions. They are 23 Sukhothai inscriptions dating B.E.1835-2006, 19 Ayutthaya inscriptions dating B.E.1917-2309 and Thonburi-Rattanakosin inscriptions dating B.E.2311-2453.

The study reveals that the Kalpanā consists of 3 parts. First, the Donators from different social ranks including King, royal family, nobility, monks, commoners and cleric servants. Second, the Objects including temples, Buddha images, cleric servants, land, rice field, orchard and necessary things. Third, the Vows for physical happiness and spiritual happiness.

The perpetual concept of the Kalpanā in the Sukhothai, Ayutthaya and Thonburi-Rattanakosin Periods is the merit making in Buddhism over 600 years, the objects offered to the temple are maintained as those in the Buddhist scripture, Apadāna and Vimānavatthu, with some minor changes adapted to time.

The Kalpanā is related to ways of life of many social groups. The people from all walks of life joined in making merit, such as construction and restoration of temple or Buddha images, donating land, cleric servants and necessary things for the temple etc. and celebrating. The Kalpanā then enhanced social unity and active economy system, as the buying and selling of goods and the employment of artisans were increased. Profession and tradition related to the Kalpanā have been conserved through this practice. Therefore Kalpanā not only maintained the Buddhist precepts but also formed the way of life of Sukhothai, Ayutthaya and Thonburi-Rattanakosin people.